

XIX. évfolyam 12. szám
2024. december

PUSZTADOKTOR MAGAZIN

a Madárkórház Alapítvány lapja

Ahogy folytatódott

Tollas ablakdísz

Telelő gólyák

Madáretetési kisokos

Hívj, hogy repülhessen!

13600 / 17

ADJUKÖSSZE.HU Támogatás mértéke:

500 Ft/hívás vagy sms

Tollas ablakdísz

A Pusztadoktor magazin szerkesztése a téli időszakban a legélvezetesebb számomra. Ennek rendkívül egyszerű oka van. Az ablakban van egy madáretető, afféle ablakdísz, ahová nagy változatosságban járnak a madarak napraforgót lopni. Széncinege hím, széncinege tojó, széncinege tojó, széncinege tojó, széncinege hím, kékcinege, (nagyon gyors). Széncinege, széncinege, mezei veréb, (bár ők inkább a gyommagvakat szedgetik még mindig, nem nagyon kedvelik az ablaketeetőt). Széncinege tojó, széncinege hím, széncinege, nem láttam, milyen a hasán a fekete sáv. Nagyjából így. És persze néhány széncinege. Megvan a napi ritmusuk, reggel megjelenik az első néhány felfedező, ha nincs elég napraforgó benne, hamar feltöltjük az etetőt, hétvégenként együtt reggelizünk. A gyerekek néha már unják is, amikor mondom, nézzétek, megjöttek a cinegék, de azért ha az ablak közelében vagyunk, néha ők is ott ragadnak, megpróbálnak még közelebb menni. Teljesen természetes, hogy körülvesznek bennünket, hogy velük élünk.

Annak, hogy madarak között élhetünk, én minden évszakban és minden évben nagyon tudok örülni, újra és újra, amikor eljön egy-egy madár érkezésének az ideje. Emlékszem egyszer Dániában történt, hogy álltunk, gyönyörködtünk a tájban, de valami mégis furcsa volt. Nem voltak madárhangok, de még rovaroké sem nagyon. A nyüzsgéshez szokott fülnek szokatlan volt ez a fajta némaság. Emlékszem a döbbenetre, a rémületre, milyen súlya lett hirtelen annak a csendnek, amiből számomra egyszerűen hiányzott az élet. Filmszerű pillanat volt, mint amikor leperog előttünk valami, vagy hirtelen összeáll a kép egy eddig meg nem értett esemény sor kapcsán. Ez a nehézség az embernek valahol a

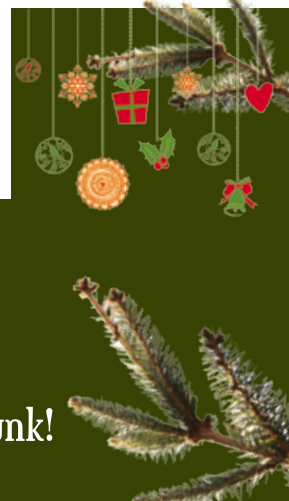
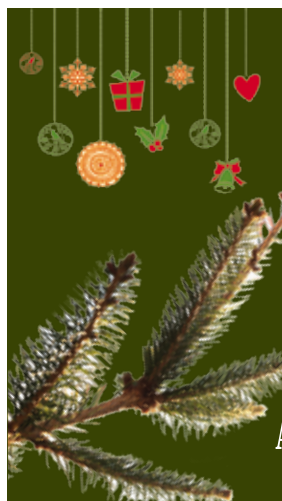
szíve, vagy a gyomra táján keletkezik, valahogy megül ott, és aztán egy kapcsolót átállít az agyban. Utána az ember máshogyan tekint a dolgokra, emberekre, néha még a létezésre is, elkezdjük máshogyan látni a történéseket, és talán elkezdünk máshogyan élni is.

Azt hiszem, a Madárkórházba érkezve néhányan megélhettek már hasonlót. Amikor egy-egy olyan sérüléssel szembesülnek, aminek akár ők is az okozói lehetnek, még ha véletlenül is. Sokszor érzem azt, hogy a látogatóink úgy érzik, adósai vagyunk a madaraknak, az élőlényeknek, tőlük veszünk el életteret, ételmet, esélyt, és ennek a következményeit látni, ezzel szembesíteni magunkat nem könnyű. A madárkórház ezért jött létre, hogy ezt az esélyt valahogy javítsa.

A madarak sérülésének azért nem csak az emberek az okozói. Van, hogy egy fióka gyengébb, van, hogy nem egészségesen kel ki, van, hogy valami megpróbálta levadászni, van, hogy fajtárrsal való küzdelem sebesíti, vagy gyengíti meg. És van, hogy légvezetéknek, ablaknak repül, hogy autó üti el, és sorolhatnánk az okokat. És azokat az eseteket is, amikor valaki több órát vezet, hogy egy sérült galambot elhozzon hozzánk. Hogy az unokáit elhozza, minél hamarabb lássák ők is, hogy kell madarat menteni, hogy kell a kis fiókát etetni. Hogy tudja, madarakat mentünk, de ő útközben egy teknőst talált. Talán még emlékeznek rá, voltak már nálunk aranysakálók, vaddisznó és őzek is. De legfőképp madarak. Szürke tollú, színpompás, magevő, ragadozó, törött csőrű, lógó szárnyú, tojásból épp ki-

kelt, öreg madár, mindenféle. És mindnek megpróbálunk segíteni. Önkénteseinkkel együtt. Támogatóinkkal együtt. Önökkel együtt. Köszönjük kitartásukat, bizalmukat!

Veres Hajnalka

**Köszönjük egész éves támogatásukat!
Köszönjük adó 1% felajánlásukat!**

Áldott Karácsonyt és békés, boldog Újévet kívánunk!

25 évesek lettünk Ahogy folytatódott

25 éve

A Madárkórház Alapítványt 1999. szeptember 22-én jegyezték be, és október 5-én volt a hivatalos megnyitója. Jelen voltak a kuratórium tagjai, támogatóink és a Nemzeti Park igazgató helyettese. A röpdékben 20-30 madár, és a család mellett a kuratóriumi tagok, mint önkéntes segítők alkották a csapatot. Madarakat gyógyítottunk, hogy visszaadjuk a természetnek azt, ami a természeté. Saját zsebből finanszí-

roztuk a hortobágyi kórházat, és akkor még a Nemzeti Park havi 35 ezer Ft-os, később havi 50 ezer Ft-os apanázsával a Góré s tanyát is, mely már akkor sem volt elég a kötszerre sem.

Ahogy *Aradi Csaba* előzőleg javasolta, pályáztunk a Minisztériumtól támogatásokra. Az évben megvettem a szomszédos, romos állapotban lévő, bontási engedéllyel rendelkező gazdasági garázst a *Hortobágyi Nonprofit Kft.*-től, és kértünk rá 5 millió Ft támogatást, a madárkórház kialakí-

tására. Erre nem kaptunk, viszont a következő évben másra igen.

2000. januárjában volt a tiszai ciánkatasztrófa. A cianidos és nehézfemes szennyvíz egy hét alatt levonult, de minden élőlény elpusztult a Szamos-Tisza-Duna érintett szakaszán. A Tisza-tavat leeresztették, a halhullákat hegyekbe hordták össze. Egy elhullott rétisas került hozzánk, mely ciánmérgezett halat evett, bizonyítva, hogy a ciános halak másodlagosan is ártalmasak. Egy élő ciánmérgezett rétisas is bekerült, melyet sikerült meggyógyítani. *Oláh Tibor* MTI fotós képeit átvette a média. Ezzel egy csapásra híresek lettünk, mert a világ összes TV híradója bemutatta. Két oldalas cikk a *Der Spiegel*ben, egy kisebb kép a *National Geographic*ban, és valamilyen hazai lapban. Megszerveztük a haleyő madaraknak a cián ellen-szerével való megelőző etetését a Tisza teljes vonalán. A Hortobágyi Halgazdaság egy vagon egészséges halat ajánlott fel, melyeket tömegoltóval 2 centinként 1 milliliter nátrium-tioszulfát vizes oldatával injekciótak be a nemzeti parkok általunk erre kiképzett őrei. Ha ebből eszik egy madár, utána ehet ciánosat is, nem árt neki. Az ilyen halakat kihelyezték a vízpartra, a hullákat pedig eltávolították. Ahol ez megtörtént, nem volt sem rétisas elhullás, sem más ragadozó, vagy gémféle nem pusztult el. *Török Zoltán* első természetfilmje a *Cianide Blues* díjnyertes lett.

Akkor minisztériumi pályázati támogatással nyertünk

5 milliót a cián és a vele együtt érkező ólomszennyeződés utóhatásainak vizsgálatára az év során, melyről és a ciános sas rehabilitációjáról két konferencián is beszámoltunk. 2001-ben pályázati támogatásból Ökoteleházat nyitottunk, 2002-ben önerőből Madármentő Kiállítást.

Azután jött 2002. Nemhogy nem nyertünk semmit, de be is akartak zárni. A Nemzeti Park nem fizetett többet, saját állatorvosi vállalkozásunk a *Pusztadoktor Kft.* nem tudta finanszírozni a kórház működését, és ellenünk fordult a természetvédelem. Viszont

Pocsaji István riportja után mellénk állt az összes TV csatorna, és az egész ország. Jöttek a támogatások, és az 1 % is megindult, melyért köszönettel tartozunk *Vajda Mártának*, a *Civilcomp* akkori vezetőjének. A pár százezerből pár millió lett, és túléltük a válságot.

20 éve

A stabil működésünket az uniós pályázattal létrehozott Madárpark teremtette meg. 2004-ben Balmazújvárosban az önkormányzat tanácstermébe összehívták a térségből a vállalkozókat és civileket, hogy egy bent maradt többszáz milliós uniós turisztikai pályázatokra szánt pénzt kérjék már el, mert ha nem, december végén megy vissza az unióba. A terv *Nagy Istvántól* már ott volt a fiókomban, melyet az előző években Dubaiban egy sólyomkórház építésére mutattam be. Ott nem épült meg, itt igen. Kellett hozzá egy kert-építő tervező: a *Pagony Kft.*, és egy pályázatíró: *Jóó Szabolcs*. És *Aradi Csaba*, a Nemzeti Park leköszönő igazgatója, aki mellette állt, de az utolsó pillanatban a pályázat benyújtása előtt az államtitkár nem engedte neki aláírni a pályázathoz kötelező partnerségi megállapodást a Madárkórház Alapítvány és a Nemzeti Park között. Végül *Sándor István*, a nyugdíjba vonuló *Aradi Csaba* utódja elfogadásra ajánlotta a Madárpark projektet, melyet 2006-ban ő nyitott meg. Az Európában egyedülálló létesítmény 178 milliós támogatással az első uniós forrás felhasználása volt Hortobágyon, mely négy évszakossá tette a turisztikai kínálatot. Itt egy folyamatot mutatunk be, az élőhelyeken évszakonként jellemző veszélyhelyzetektől a beérkező madarak műtéti beavatkozásain át a szabad életre való felkészítés lépéseit egyirányban átlátható üvegfalakon át és a látogatható röpdében kísérheti figyelemmel a szabadon bocsátásig az ide betérő átlagos látogató, aki mint elkötelezett természetvédő távozik. Azóta Évi 20-40 000 látogatónk szemléletét formáljuk.

Ezt a célt szolgálja idén 18 éves havi folyóiratunk, a *Pusztadoktor* magazin. 2006-ban alapította *Csász Franciska* és *Szegedi Éva* önkéntesünk. Szer-

kesztjük jómagam, valamint *Konyhás István* és *Veres Hajnalka*. Akkor 2000 példányban jelent meg, ma 26 000 példányban az ország összes Auchan, Tesco Extra áruházában, állatkertjében, a budapesti Metro szerelvényekben.

15 éve

Csőrös a műcsőrös gólya képe megjelent a *New York Times* magazinban, ahol 18 éve nem jelent meg magyar vonatkozású hír. *Oláh Tibor* fotójával két hatalmas oldalon át olvasható a története. *Kóthay Tamás* debreceni fogtechnikus készítette a műanyag csőrpótlást, melyet *dr. Sárdy László* útmutatásai szerint szájsebészeti módszerekkel rögzítettünk. Csőrös később egy mülábas gólyával állt párba és 10 éven át nevelt fiókákat.

11 éve

2013-ban nyílt meg uniós támogatással létrejött oktatóközpontunk, ahol madármentő képzéseket tartunk óvodától egyetemig, laikusoknak és egzotikus szakállatorvosoknak is. Rendszeresen itt tartjuk az Állatorvostudományi Egyetem angol nyelvű képzését emirátusi állatorvostan hallgatóknak. Amikor nincs oktatás, gyerektáborok, önkéntesek szálláshelyeként működik.

5 éve

Madármentő képzéseken oktatjuk nemcsak Hortobágyon, hanem országszerte az érdeklődőket, melyek közül egy-kétnapos képzés után a sikeresen vizsgázók önkéntes szerződést köthetnek, és felkerülnek a madármentő listánkra, melyet több madármentő szervezet és a hatóság is megoszt honlapján és a közösségi médiában. Mintegy 300 képzett és gyakorlott önkéntesünk

minden megyében minden nagyobb városban lakásukon, vagy mára 71 mentőállomásunkon segíti a madármentő munkát. Nekik köszönhetően évi 7000 mentett madár gyógyításában segítünk, melyek közül 2000 súlyos sérült a hortobágyi Madárkórházba kerül, itt a bent lévő mintegy 500 beteg közül a fele szabadon bocsátásra kerül, másik fele tartósan sérült, és élete végéig panzióztatjuk állatkerti körülmények között, ahol a párba állva utódaikkal gazdagítják a természetet.

Madarakat gyógyítunk, hogy visszaadjuk a természetnek azt, ami a természeté. Ezt tesszük 25 éve, most már 20 dolgozóval, 300 önkéntessel, 100 000 követővel, bármi féle állami, vagy önkormányzati támogatás nélkül, az Önök támogatásával, adójuk 1 %-ával, melyet köszönettel elfogad a 25 év alatt meggyógyított 25 000 madár.

Dr. Déri János
Madárkórház Alapítvány

„Ki szívét osztja szét, ő lesz a remény..”

A golyák is hajlamosak felöklendezni a táplálékot, ha stressz éri őket, de a madármentésnek ez is velejárója.

Sokáig gondolkodtam, hogy vajon mit adunk mi a madaraknak, a sünöknek, az őzeknek, a denevéreknek. Adunk nekik lehetőséget, esélyt és ami a legfontosabb, reményt. Minden mentésünkkor reményt adunk, magunknak is. Azt a sok gonosztságot, amelyet mi emberek okozunk a természetnek, azt próbáljuk enyhíteni, a reménnyel. Számszerűsítve, idén körülbelül 420 reményt adtunk. Mi nem hirdetjük, hogy minden mentvényünket sikerül megmenteni. Mi egy madárkórház vagyunk, és vannak olyan állatok, amiket minden erőfeszítésünk ellenére sem sikerül visszahozni az életbe. De nekik is ugyanazt a reményt és esélyt biztosítjuk, mint azon életeteknek, kiket aztán el tudunk engedni. Akár augusztus 20-án dobpergés kísérette, akár a Madármentő állomásunkon csendben, keddi délutánokon. Számtalan ilyen keddi délutánon engedtünk el fészekaljnyi, önálló életre képes házi rozsdafarkúakat, süniket, fecskéket és feketeterigókat. Idén is mentünk több 1000 kilométert, vettünk több 10 tekercs papírtörölt, több mint 150 kg kevert magot, több 10 liter lisztkekacot és több 10 kg húst. Ebben az évben is előfordult, hogy szerdán indultunk el madarat menteni és bizony már csütörtök volt, mikor Mentőállomásunkra, vagy a Madárkórházba érkezünk velük. Ez a számadás mindig reménnyel tölt el minket is, mert bízunk abban, hogy sikerül folytatni ezt a tevékenységet a következő évben is. Ez viszont támogatók nélkül nem megy. Ezúton is hálás szívvel gondolunk az elmúlt egy évtizedünkre, s ebben a 10 évben az összes olyan emberre, akik segítettek utunkat, segítették a madarakat. Ebben az évben is köszönjük, aki akár egy tekercs papírtörölt megvásárlásával is, de levett terhet a vállunkról. Ezúton szeretnénk minden támogatóknak és olvasóknak áldott, békés Karácsonyt és boldogságban bővelkedő újesztendőt kívánni! Mi, innen Nyírszőlősből: Anna és Zsolti, a Szabolcs vármegyei madármentő állomás vezetői és megálmodói
Nagygyörgy Anna

Udi Novemberben kiskunfélegyházi önkéntes madármentőnk támogatására fogtak össze diákok, vállalkozók. „Első közös akcióját szervezte a Platán Utcai Általános Iskola és a Kiskunfélegyházi Ifjúsági Iroda. A Márton-napi sokadalom nem csupán a mókáról és evés-ivásról szólt, hiszen a Móravárosban felállított rögtönzött árusító standok bevétele Udvardi István önkéntes madármentő munkáját hivatott segíteni, aki évente több száz sérült, segítségre szoruló madarat lát el.” – írták a tudósításokban. Az egész napos programon több százezer forint gyűlt össze, amit a Madárkórház Alapítvány nevében is köszönünk, Udinak pedig a sok mentést!

Fotó: Internet

Baglyok A késő őszi, téli időszak leggyakoribb páciensei a baglyok. Ilyenkor húzódnak be leginkább a városokba, falvakba, kerülnek jobban szem elé, illetve mivel korán sötétedik, és ilyenkor még sokan közlekednek az utakon, az autóbalesetek is gyakoribbak. Ebből adódóan szem elé is hamarabb kerülnek. Kuvik, gyöngybagoly, erdei füllesbagoly. Reméljük, visszatérhetnek az éjszakába!

Telelő gólyák

Egyre több gólya telet át. Enyhék a telek, és ha egyszer bármi okból kipróbálta, megszokta a gólya, hogy talál ennivalót, és az emberek is segítenek neki, etetik, itatják, akkor minek is kellene elvonulnia?

A bármi ok, ami miatt itt marad lehet betegség, sérülés, késői kelés, másodköltés, ami miatt augusztusban okkal nem vonult el, és ha valóban sérült, és súlyos az eset, előbb-utóbb bekerül hozzánk, vagy más mentőhelyre. De ha nem, szeptemberre-októberre általában rendbe jön, csak akkor már nincs csapat, melyhez csatlakozva el is jut Afrika. Mint ezzel foglalkozó állatorvos, 40 év gyakorlati tapasztalatával a hátam mögött állítom, hogy nincs igaza azoknak az akár tapasztalt, de állatorvosi gyakorlattal nem rendelkező madármentőknek, sem a gólya teleltető csoportok megmondó embereinek, hogy az itt maradt gólyák mind sérültek, és segítségre szorulnak. Pedig nem. Ha jól repül, és nem sánta, akkor nem kell, nem is szabad, és nem is lehet befogni, főleg hajkurászni, mentőcsapatot szervezni, 0-24 órában figyelni, etetéssel emberhez szoktatni, mert ha egyszer mégis elvonul,

esetleg lelövik az arabok, vagy megesszik az afrikai bennszülöttek.

A hideg nem számít nekik. Nincs annyi pehelytolluk, mint egy pingvinnek, de elég ahhoz, hogy akár mínusz 20-30 fokban is jól érezzék magukat, ha van elég ennivaló, mely belülről fűt. És van, mert a pockok, egerek nem alszanak téli álmod, csigák, giliszták vannak, csak rovarok, kétélűek, hüllők nincsenek, a halak is elvermelnek.

Csak akkor kell etetni, ha minden befagy és mély a hó, mely alatt már nem található meg a pockok. Ez az utóbbi évtizedekben egy-két hétig tartott, és idén sem várható hosszabb havas időszak. Az igen jelentős hasi zsírtartalék a beleik között egy hétig simán kitart. Ennél hosszabb havas, fagyos időben, ha a gólyának bármi baja van, legyengült, megsérült, sánta, de repül, etetéssel helyhez kötjük, és ha kell, becsapdázható. Ezt mi megoldjuk, de az etetést a helybelieknek kell végezni. Hogy kell-e menteni, azt a nemzeti parkok természetvédelmi őrői meg tudják ítélni, mivel fokozottan védett madárról van szó, nem is szabad ezt tudtuk és engedélyük nélkül megkezdeni.

Az etetést minden nap ugyanabban az időben, ugyanott, ugyanaz a személy, ugyanabban a ruhában, ugyanolyan hívó hanggal, ugyanúgy végezze, így a gólya egy valakihez, egy dologhoz szokik hozzá, nem valamennyi emberhez. De csak addig, ameddig szükséges, nem kell visszaszoktatni a mamahotelbe. Elég naponta egyszer, a kora délutáni órákban, de lehet, sőt ajánlott reggel-este fél-fél kg számára ismertén ehető tápláléknak azonosítható apró halat egy vödörből látványosan kiönteni a gólya látóterében, majd legalább 50-100 méterre eltávolodni. A harmadik napon már jön az ember elé. Akkor már más nyers húsfélét is adhatunk, de ne sertéshúst, mert az káros a madarakra. Akkora darabokra vágva, melyet egyszerre le tud nyelni, mert nem csipkedni, hanem egészben nyeli le. Az itatást csak és kizárólag lavórból, ahonnan a hosszú csőrével vízszintesen meríteni tud, és nem vödörből ahonnan a vízben úszó táplálékot kihalássza, de a víz függőlegesen kifolyik a csőréből. Akkor sem, ha mások ezt jónak tartják.

Dr. Déri János

Mikor etessünk?

December elejétől nagyjából március végéig.
(ha elkezdtünk etetni, ne hagyjuk abba!)

Mivel etessünk?

Az etetésre a legmegfelelőbbek: fekete napraforgó, olajos magvak (pl. dió), gyümölcs (például érettebb alma), állati eredetű (sótlan) zsiradék, készen kapható, vagy faggyúval és olajos magvakkal készített cinkegolyó.

Mivel NE etessünk?

Élelmiszer-hulladékkal, kenyérrrel, kenyérmorzsával, péksüteménnyel, pattogatott kukoricával, sós szalonnával.

Hol etessünk?

Lehetőleg több szinten kínáljunk eleséget:
• a dúcetető legyen fedett, így eső- és hómentes lesz, az ablaküvegtől legalább 5 méterre, (tehetünk ki száraz faágakat is az etetőhöz)
• talajszinten a nyílt, macskák számára búvóhelymentes hely ideális.

Itassunk-e?

Kialakíthatunk fürdő- és téli ivóhelyet, létrehozhatunk itatót (a madáretető kihelyezésével megegyező szempontok szerint).

Mennyi eleség szükséges?

20–100 kg napraforgó egy szezomban.

Impresszum: *Kiadja:* Madárkórház Alapítvány • *Felelős kiadó:* Dr. Déri János
Cím: 4071 Hortobágy, Petőfi tér 6. • *E-mail:* madarkorhaz@gmail.com • *Tel.:* +36 (30) 9435-494; +36 (30) 535-6484
Szerkesztők: Dr. Déri János, Konyhás István, Veres Hajnalka • *Tördelés:* TerepSzemle Stúdió • ISSN 1788–456X
Megtalálható országszerte állatorvosi rendelőkben, állatkertekben, kisállatkereskedésekben, állati áruházakban, megyei könyvtárakban, AUCHAN és TESCO áruházakban, Alfazoo üzletekben és a budapesti METRO szerelvényeken.

Egyedi azonosító

REpont

Madárkórház Alapítvány